

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Troms fylkeskommune
Postboks 6600
9296 TROMSØ

29. oktober 2015

Høringsuttalelse til Regional klima- og energistrategi for Troms 2015 – 2025

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Regional klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 ligger ute på høring. Det er positivt at Troms fylkeskommune ønsker å lage en forutsigbar strategi for hvordan en kan møte klima- og energiutfordringene i fylket. Det er avgjørende at de møtes klokt og effektivt. FNF Troms, har i samspill med frivillige natur- og friluftsansjasjoner i Troms, følgende innspill:

Overordnet

Strategien har mange gode momenter og intensjoner, og vi er enige i mye av det som fremmes. Særlig positivt er det at hovedfokus er på energisparing- og effektivisering, framfor ny energiproduksjon. Likevel opplever vi strategien noe enkel og mangelfull for et så komplekst tema. Lite tekst og store bilder gir god leservennlighet, men innholdsmessig har den derimot noe å gå på. Vi etterlyser etterprøvbare og konkrete målsetninger og virkemidler. Det er uklart hvorvidt konkrete tiltak skal inn i strategien eller om det er tiltenkt et eget handlingsprogram med en konkret tiltakspakke i etterkant. Dersom sistnevnte er tiltenkt, bør det spesifiseres. Vi anbefaler uansett at strategien konkretiseres.

Klimamål og utslipp i Troms

Troms fylkeskommune har som ambisjon å følge Norges og EUs målsetninger om å kutte minst 40 % av utslippene tilsvarende nivået i 1990. I strategien nevnes et par tall i denne sammenhengen, men det kommer ikke klart fram hvor mye vi konkret må kutte i Troms i forhold til dagens nivå. Vi etterlyser dette og kan bidra et stykke på vei ut fra egne beregninger og tilgjengelig tallmateriale.

Fra 1990 til 2008 økte klimagassutslippene med ca. 18 % i Troms. Utslipp av CO₂-ekvivalenter i fylket i 2013 var rundt 950 000 tonn. Basert på at sistnevnte tall var likt i 2008 (det var sannsynligvis lavere), finner en at 1990-nivået må ha ligget rundt 800 000 tonn. 40 % av dette er ca. 480 000 tonn, noe som utgjør ca. 50 % av 2013 nivået. Med andre ord: Troms fylke må halvere sine klimautslipp fra 2015 til 2030. Dette er basert på et av de mer beskjedne scenarioene for å holde 2-gradersmålet. En halvering bør altså være minstemålet til fylkeskommunen. FNF Troms anbefaler at denne målsetningen konkretiseres inn i planperioden fram mot 2025.

FNF Troms mener strategien bør inkludere en fordeling av hvordan halveringen av utslippene skal gjennomføres. Hvor mye av disse 50 prosentene skal dekkes innenfor samferdsel? Hvor mye innen energisparing i bygg osv.? Det er også nødvendig med årlige statusoppdateringer slik at en vet hvor

FNF Troms, c/o Bioforsk Nord Holt, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansjasjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

en ligger i forhold til målsetningene, at en kan justere seg deretter og sette inn tiltak hvor det behøves. Etterprøvdhet må prioriteres.

Organisering, gjennomføring og prosess

Det er positivt at det har blitt gjennomført et miljøledelsesseminar og et høringsmøte for strategien. God og reell medvirkning av avgjørende for forankring og gjennomslagskraft. Vi skulle gjerne sett at FNF Troms, og de frivillige natur-, friluft- og miljøorganisasjonene ble enda mer direkte involvert / invitert i prosessene. FNF skulle gjerne stått oppført som høringspart. Vi fant ut av høringen selv, noe som gir oss og våre organisasjoner knapt med tid for å komme med verdifulle innspill. Hva vi i større grad stusser over er tidsrammen for videre prosess. Slik vi har forstått det skal strategien behandles allerede i desemberet. Høringsfristen er 30.oktober og den interne fristen i fylkeskommunen for å inkorporere innspill og legge fram saken er 4. november. FNF Troms stiller spørsmål ved dette hastverket, da vi ser for oss at fylkeskommunen vil motta mange omfattende innspill som fortjener solid oppfølging.

Fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunen har et bredt ansvarsområde og nevner flere av dem i dette avsnittet. Vi anbefaler at følgende punkt legges til:

- Ansvar for friluftsliv med tilrettelegging, skilting og merking.

Dette spiller en stor rolle innen aktiv transport.

REDUKSJONSSTRATEGIER

FNF Troms finner det gledelig at hovedsatsingene framover omhandler reduksjon av klimagasser, samt reduksjon og effektivisering av energiforbruk. Her er det mye å hente, samt at de utgjør de minst konflikthylte alternativene framfor storstilt utbygging av ny energi.

Klimaeffektiv areal- og transportplanlegging

Under «klimaeffektiv arealpolitikk» anbefaler vi å inkludere et punkt om grønne arealer/korridorer: «Sikre og tilrettelegge grønne arealer, korridorer, stier o.l. for aktiv transport i et klima- så vel som folkehelseperspektiv.» Sikring av friluftsområder både gjennom statlig sikring, arealplan og andre virkemidler er avgjørende for en effektiv klimapolitikk. I klimasammenheng er også stien av stor betydning. I dag har den ingen rettsvern, blir ofte nedbygd bit for bit, men er en stor bidragsyter for at mange hverdagsturer/-forflytninger blir tatt ved hjelp av egen maskin. Stien har hatt et spesielt fokus i Friluftslivets år 2015. Neste Friluftslivets år er i 2025, og fylkeskommunen bør styrke stienes og turveienes rolle i planperioden.

Det er positivt at fylkeskommunen har fokus på å øke andelen gange, sykkel og kollektivtransport. Vi skulle gjerne sett tall over status i dag for Troms. Hva er sykkelandelen for eksempel? Det er fordelaktig med en konkret målsetning om hvor høy sykkelandelen skal være i 2025. 10 %, 15% ? Knutepunktstrategier og fortetting er viktige virkemidler, men en må likevel ivareta tilstrekkelig grøntareal. Hva gjelder kollektivtransport vil tiltak som reduserte priser, hyppigere avganger og bedre informasjon være med på å gjøre tilbudet mer attraktivt. Et anbefalt tiltak som vil kunne slå positivt ut er å samarbeide med frivillige natur- og friluftorganisasjoner om å sette opp turbusser til aktuelle turmål.

Overgang til transportmidler med lavere eller null utslipp

I strategi 6 står det at fylkeskommunen skal vurdere bruk av fornybar energi ved framtidige anbud på kollektivtrafikk i Troms. FNF Troms mener det bør stå «prioritere» framfor «vurdere». Dette vil igjen samsvare med strategi nr. 11 hvor det heter at det mest miljøvennlige alternativet skal velges

ved innkjøp av nye fylkeskommunale kjøretøy. Vi synes det er positivt at fylkeskommunen vil legge til rette for overgang av godstransport fra vei til sjø.

Redusere energiforbruk totalt, og øke andel fornybar energi

Dette er en interessant, omfattende og viktig delstrategi. Igjen vil vi framheve det positive fokuset på energieffektivisering. I setningen: «ved eventuell utbygging av ny fornybar energi, bør man etterstrebe de mest mulig skånsomme løsningene», mener vi det er viktig å bytte «bør» med «skal».

Til strategi 13 vil vi kommentere at det er nødvendig med en behovsanalyse hva angår energi i Troms. Her etterlyser vi et kunnskapsgrunnlag både hva gjelder dagens energiproduksjon og energiforbruk, så vel som potensiale innenfor ulike energiformer. Ikke minst er det avgjørende å se på hvor mye energi, og ny energiproduksjon, er det behov for? Hva forventes av utviklingen framover, og ikke minst innen energisparing og -effektivisering som har sterkt fokus i denne strategien. I tillegg til at denne kunnskapen må økes, er det også avgjørende med grundigere kunnskapsgrunnlag for naturmangfoldet i fylket. Dette gjelder særlig landskap og biologisk mangfold, og er avgjørende dersom en skal få reelle og gode avveininger mellom ny energiproduksjon og de alternative verdiene. FNF Troms vil trekke fram arbeidet fylkeskommunen foretar med kartlegging og verdivurdering av friluftsområder som et godt eksempel.

FNF Troms stiller spørsmål med hva som skjedde med den regionale planen for vann- og vindkraftverk som ble vedtatt som en prioritert plan i perioden 2012-2015, men som ikke er gjennomført. I dag opplever vi et voldsomt press på vassdragsressursene i fylket da et høyt antall småkraftverk er omsøkt, konsesjonsgitt og utbygd. Dette foregår i dag hovedsakelig etter bit for bit metoden, er ofte konfliktfylt og har ingen samlet plan som omhandler behov og belastning. FNF er kjent med at NVE er planmyndighet for småkraftverk, men ser gjerne at fylkeskommunen tar en mer aktiv rolle for å bidra til større kunnskapsgrunnlag og helhet i prosessene.

Vi etterspør et kunnskapsgrunnlag på energisituasjonen i Nord-Norge som blant annet inkluderer de nye konsesjonsgitte 420kV-overføringslinjene. Nordland har et stort energioverskudd, Troms har noe underskudd enkelte vintre, men har mange nye konsesjonsgitte anlegg de siste årene som er satt i drift, eller snart settes i drift. I tillegg er det stort fokus på energieffektivisering. Hvor stort er behovet for nye utbygginger?

Revisjon av gamle vannkraftverk

I delstrategi C savner vi et punkt om revisjon/effektivisering av gamle vannkraftverk. Vi anbefaler at dette inkluderes da fylkeskommunen er regional vannmyndighet og aktivt kan jobbe for å stimulere til dette. De er også medeier av Troms Kraft. I energieffektiviseringsrapporten fra Bellona og Simens fra 2007, er en av hovedkonklusjonene at energieffektiviseringspotensialet innenfor vannkraft i Norge er 8-10 TWh. Dette er beregnet ut fra opprusting og utvidelse av gamle kraftverk, og sees på som bedriftsøkonomisk lønnsomt. Beregningen har også tatt hensyn til at flere vannkraftverk allerede har modernisert sin maskinpark, samt at de mest kontroversielle utvidelsene er trukket ut. I Troms har vi mange gamle vannkraftverk som med fordel kan effektiviseres med positive resultat både energi- og miljømessig. Fram mot 2022 kan 25 konsesjoner revideres, hvorav 3 allerede er åpnet for revisjon. Hvor stort er potensialet i Troms? Hva er målsetningen innen 2025? Dette er spørsmål som bør belyses i en strategi hvor energieffektivisering står sterkt. FNF Troms er gjerne hjelpelige i det videre arbeidet.

Fossil energi

FNF Troms finner det overraskende at klima- og energistrategien ikke nevner noe om olje og gass. Dette er blant de viktigste driverne hva gjelder klima- og miljø og bør være en selvfølge å

inkludere i en tiårig plan hvor målsetningen er å halvere klimautslippene. Fylkeskommunen er ingen direkte aktør hva gjelder olje og gass, men har stor indirekte innflytelse. Dette gjelder både utdanning, tilskuddsordninger, rollen som næringsaktør, tilrettelegger, i holdningsskapende arbeid m.m. FNF Troms utfordrer fylkeskommunen til å inkludere i strategien hvilken rolle de ønsker å ta hva gjelder etablering og tilrettelegging for oljeindustrien i nord. Det forventes at strategien også er ambisiøs på dette feltet. Den bør også inneholde et punkt som omhandler oppfølging av at produsert fornybar energi i fylket faktisk erstatter fossile energikilder. I dag ser vi konturene av økt kraftoverskudd, lavere priser og økt forbruk. Hvordan disse mekanismene fungerer i Troms vil være nyttig kunnskap å ta med seg i planperioden.

Annet

Fylkeskommunen nevner mye positivt hva angår reduksjoner. Dette gjelder reduksjoner av avfall, energi m.m. Blant annet gjennom redusert avfallsproduksjon og økt gjenvinning. I en del av intensjonene blir spørsmålet som står igjen; hvordan skal dette konkret gjennomføres? Vi forventer at det kommer konkrete tiltak som kan følges opp. Eksempler på dette kan være: tallfeste når fossil oppvarming skal være utfaset fra fylkeskommunale bygg, fase ut fylkeskommunale investeringer i olje og gass, pålagt søppelsortering i alle kommuner, prioritering av miljøvennlig matproduksjon, ivaretagelse av stier og grønne korridorer i nærheten av alle befolkningsområder, barnehager og skoler, fylkeskommunale enheter skal følges opp som miljøfyrtårn, utarbeide bærekraftkriterier for de regionale utviklingsmidlene. For flere konkrete tiltak viser vi til innspillene fra Framtiden i våre hender Nord. Vi vil også understreke viktigheten av at klima- og energistrategien knyttes opp mot økonomiplanen i fylket.

Samarbeid og medvirkning

FNF Troms er positive til at fylkeskommunen framhever frivillig sektor som viktige medspillere for å lykkes. Under punktet: «Samarbeid med og forankre strategien hos frivillige miljø og energiorganisasjoner», anbefaler vi at friluftslivorganisasjoner også inkluderes. Vi ser fram til å bidra med kunnskap og aktuelle tiltak.

FNF Troms vil rose fylkeskommunen for de tiltakene de allerede har gjennomført. For klimastrategien og videre arbeid har vi forventninger om reell effekt, stor gjennomslagskraft og aktiv oppfølging av planen. Vi ønsker gjerne å bidra i det videre arbeidet.

Vi ønsker lykke til i arbeidet med å ferdigstille strategien og ser fram til godt samarbeid i tiden framover.

Med vennlig hilsen

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Uttalelsen støttes av:

Troms Turlag, Harstad Turlag, NJFF-Troms, 4H Troms, Naturvernforbundet Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Troms Fylkeskystlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Nord-Norsk Botanisk Forening, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskerforening

Kopi: Fylkesmannen i Troms